

EUGENIUSZ WIĄZOWSKI

SALEZJANIE W GŁÓWCZYCACH (1950-2010),
W STOWIĘCINIE (1950-1998)
ORAZ W CECENOWIE (1950-1998)

Okolice Głównyc, Stowięcina oraz Cecenowa były w przeszłości zamieszkałe przez ludność kaszubską i stanowiły atrakcyjną część słowiańskiego księstwa słupskiego¹. Gmina Głównyce, w obrębie której znalazły się wszystkie trzy miejscowości, weszła w skład północno-wschodniej części powiatu słupskiego². W latach 1595-1945 w rejonie tego skrawka Pomorza Środkowego, analogicznie jak na całym Pomorzu Zachodnim, żyli przede wszystkim chrześcijanie wyznania ewangelicko-augsburskiego³, katolicy jako większość wyznaniowa powrócili ponownie po zakończeniu II wojny światowej⁴. Tworzenie od podstaw struktur parafialnych Kościoła katolickiego oparte było w zasadzie na istniejącej sieci parafialnej Kościoła ewangelicko-augsburskiego. Proces ten dotkliwie utrudniał brak kapłanów⁵, dlatego na apele kierowane przez kardynała Augusta Hlonda⁶ oraz administratora

---

¹ Por. *Pomorze Zachodnie poprzez wieki*, red. J.M. Piskorski, Szczecin 1999, s. 35-36; *Historia Słupska*, red. S. Gierszewski, Poznań 1981, s. 36-39; J. Spors, *Studia nad wczesnośredniowiecznymi dziejami Pomorza Zachodniego. XII – pierwsza połowa XIII w.*, Słupsk 1988, s. 106; M. Szczaniecki, K. Ślaski, *Dzieje Pomorza Słupskiego*, Poznań 1960, s. 11.

² Por. K.-H. Pagel, *Der Landkreis Stolp in Pommern*, Lübeck 1989, s. 483-492; F. Schultz, H.-J. Wolter, *Stolp – Słupsk. Stadt und Landkreia – Miasto i powiat*, Bonn 2002, s. 424.

³ Por. B. Kumor, *Ogólna charakterystyka sytuacji Kościoła powszechnego i Polski*, w: *Historia Kościoła w Polsce*, red. B. Kumor, Z. Obertyński, t. 1, cz. 2, Poznań-Warszawa 1974, s. 17; M. Banaszak, *Historia Kościoła katolickiego*, t. 3, Warszawa 1989, s. 81; Z. Szultka, *Język polski w Kościele ewangelicko-augsburskim na Pomorzu Zachodnim od XVI do XIX wieku*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1991, s. 59; L. Bończa-Bystrzycki, *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim w latach 1871-1945*, Koszalin 1995, s. 20-21.

⁴ Por. M. Czerner, *Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej 1972-1992*, Koszalin 1995, s. 9.

⁵ Por. E. Welzandt, *Ludność diecezji gorzowskiej*, *Gorzowskie Wiadomości Kościelne* (1970)12, s. 214-218; J. Żaryn, *Dzieje Kościoła katolickiego w Polsce (1944-1989)*, Warszawa 2003, s. 76.

⁶ Por. S. Wilk, *Sto lat apostołstwa salezjańskiego w Polsce (1898-1998)*, Lublin-Warszawa 1998, s. 24.

apostolskiego ks. prałata Edmunda Łowickiego⁷. Z pomocą pośpieszyły zakony i zgromadzenia zakonne męskie, w tym salezianie⁸. Później, formalne ustanawianie parafii, aż do początku lat 70-tych XX w. skutecznie hamowała, uniemożliwiała wręcz wymierzona przeciwko Kościołowi katolickiemu antykościelna polityka wyznaniowa wszystkich szczebli władz państwowych⁹, dlatego wiele parafii w początkowym stadium funkcjonowało w formie tzw. wikarii samodzielnych.

W publikacji najpierw dokonano skrótowo zarysu przeszłości historycznej Głównyc, Stowięcina i Cecenowa, następnie zaprezentowano zarówno istniejące wcześniej, jak i zbudowane przez salezjanów w omawianych parafiach obiekty sakralne. W ostatnim punkcie ukazano proces przejmowania tych placówek duszpasterskich przez Zgromadzenie Salezjańskie oraz personel duszpasterski. Na końcu tego punktu omówiono również kościelną przynależność administracyjną i wybrane formy duszpasterstwa.

1. Z PRZESZŁOŚCI HISTORYCZNEJ MIEJSCOWOŚCI

Głównyce należały do najstarszych miejscowości w regionie słupskim. W 1252 r. wymieniany był „Ratislaus miles de Glovetz”. Po 1475 r. jako właściciela wsi wykazywano Nicolausa v. Puttkamer z linii nożyńskiej. Potwierdzenie nadania lennego jego synowi Lorenzowi miało miejsce w 1523 i 1527 r. Odtąd dobra pozostawały w rodzinie v. Puttkamer do 1945 r. Ostatnim ich dziedzicem był doskonały gospodarz Gerard v. Puttkamer. W parku z okazami starodrzewu, położonym w centrum wsi¹⁰, pozostał po Puttkamerach XIX-wieczny pałac¹¹. W 1829 r. jeszcze $\frac{2}{3}$ mieszkańców Głównyc posługiwało się mową kaszubską i stanowiły one wówczas, obok Cecenowa, centrum kaszubszczyzny. W 1886 r., po śmierci pastora Lohmana, skasowano kazania kaszubskie, a w 1874 r. wieś spustoszył wielki pożar.

W latach międzywojennych Głównyce były jak małe miasteczko, znajdowało się w nich centrum życia gospodarczego wschodniej części powiatu słup-

⁷ Por. *Oędzie Ks. Administratora Apostolskiego do kapłanów* (Gorzów 1 X 1945 r.), Zarządzenia Administracji Apostolskiej Kamińskiej, Lubuskiej i Prałatury Piłskiej (1945)1, s. 4.

⁸ Por. J. Pietrzykowski, *Dlaczego salezianie polscy prowadzą duszpasterstwo parafialne?*, *Seminare. Poszukiwania naukowo-pastoralne* 17(2001), s. 503.

⁹ Por. K. Kowalczyk, *W walce o rząd dusz. Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, Szczecin 2003, s. 35-49; *Ziemia Zachodnie i Północne Polski w okresie stalinowskim*, red. C. Osękowski, Zielona Góra 1999, s. 7-17.

¹⁰ Por. Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku – Delegatury w Słupsku [dalej: AWUOZS], *Ewidencja – ekspertyza parków (E-ep.)*. *Park w Głównycach*, opr. E. Szaleńska, J. Rachwałd, E. Szwenk, Słupsk 1979, mps, b. sygn., s. 1-2.

¹¹ Por. AWUOZS, *Ewidencja zabytków architektury i budownictwa (Eza i b)*. *Karta ewidencyjna pałacu w Głównycach*, opr. H. Soja, Słupsk 1982, b. sygn., b. pag.; E. Wiązowski, *Pałac w Głównycach*, *Głos Pomorza* (1994)180, s. 6.

skiego. Siedzibę swoją miały trzy banki, na gości czekały trzy hotele, był zakład produkujący maszyny, cegielnia, sklepy wszystkich branż, zakłady usługowe i rzemieślnicze. Głównyce stanowiły również centrum kulturalne okolicy, działały towarzystwa kulturalne, sportowe, chór mieszany oraz męski, a także Towarzystwo Śpiewacze. Istniały ponadto 2 szkoły: państwowa i prywatna. Po 1933 r. dochodziło do antysemickich ekscesów, wówczas Żydzi zaczęli opuszczać Głównyce, przenosząc się za granicę już przed wojną¹².

Z przekazów historycznych wiadomo, że w 1258 r. Świętopełk nadał Stojcino Norbertankom w Żukowie¹³. Później, w 1341 r., wieś wzmiankowana była jako dobra lenne Stojentínów, nadane i potwierdzone przez książąt pomorskich. Z tego właśnie roku pochodzi wzmianka o Bertoldzie i Matzenie ze Stoyentina, natomiast w 1379 r. wzmiankowano Marcina i Bartka ze Stoguntina. Stojentínowie jako posiadacze wsi wymieniani byli jeszcze w 1616 r., ale w 1717 r. właścicielem miejscowości był już Caspar Otto v. Seger. Następnie, w 1732 r., włości znajdowały się w rękach Jurgena Ludwiga v. Wobeser, później, w 1762 r., Hauptmana Georga Heinricha v. Wobesera, zaś w 1804 r. jako właściciel figurował Hans v. Wobeser. W 1853 r. Stowięcino kupił za 91600 talarów Ferdinand Schenemann, zaś w 1884 r. przejął je Otto Schenemann, a następnie – prawdopodobnie w 1906 r. – wieś znalazła się w rękach Georga Schenemanna. W 1939 r. w Stowięcinie mieszkało 475 osób¹⁴.

Pierwszą wzmiankę o Cecenowie zamieszczono w dokumencie z 1249 r. wystawionym przez księcia Świętopełka, na mocy którego książę ów analogicznie jak Stowięcino nadał osadę klasztorowi Norbertanek w Żukowie. W 1510 r. majątek kupił od klasztoru Ewald v. Massow. Po wygaśnięciu rodu w linii męskiej Cecenowo powróciło do klasztoru. Rok później, po protestach rodziny, konwent klasztoru potwierdził jednak sprzedaż i dobra powróciły do rodziny v. Massow. W 1735 r. pożar od pioruna zniszczył kościół oraz liczne zagrody. Przede wszystkim Cecenowo było główną siedzibą Kaszubów. W 1842 r. często odprawiane były jeszcze nabożeństwa w języku kaszubskim, a ostatnie odbyło się w 1876 r. W latach 1812-1814 w majątku wybudowano murowany dwór. Jego rozbudowa trwała do 1868 r. Ostatnim właścicielem Cecenowa został w 1918 r. Wilhelm Zygfryd Otto Martin v. Zitzewitz, który gospodarzył tu do 1945 r. Po dawnych właścicielach pozostał utworzony na początku XIX w. zespół pałacowo-

¹² Por. AWUOZS, *Ewidencja założeń dworsko-folwarcznych (Ezd-f.) Karta ewidencyjna zespołu folwarcznego w Głównyicach*, opr. B. Lis, Warszawa 1989, b. sygn., b. pag.; E. Wiązowski, *Głównyce – centrum środkowopomorskiej Cassubii*, Powiat Słupski 10(2010)1-2, s. 40-41.

¹³ Por. A. Świetlicka, E. Wisławska, *Słownik historyczny miast i wsi województwa słupskiego*, Słupsk 1998, s. 217-218.

¹⁴ Por. AWUOZS, *Ezd-f. Karta ewidencyjna założenia parkowo-folwarcznego w Stowięcinie*, opr. S. Małyżko, Słupsk 1977, b. sygn., b. pag.; E. Wiązowski, *Parafia w Stowięcinie*, *Moje Miasto* (2010)17, s. 12.

-parkowy¹⁵. Wojska Armii Czerwonej zajęły Główny, Stowięcino i Cecenowo 9 III 1945 r.¹⁶. Po zakończeniu działań wojennych dawnych mieszkańców w większości przesiedlono do Niemiec, a miejsce ich zajęli przede wszystkim Polacy – wówczas nazywani osadnikami – przesiedleni z dawnych Kresów Wschodnich i przybyli z Polski centralnej oraz zdemobilizowani wojskowi z frontu wschodniego i zachodniego¹⁷. W większości miejscowości założono później Państwowe Gospodarstwa Rolne, a po ich likwidacji na początku lat 90-tych XX w. dominująca część byłych pracowników pozostała bez zatrudnienia. W 1995 r. liczba wiernych w parafii Cecenowo wynosiła 1389 osób, w parafii Główny 4835 osób oraz w parafii Stowięcino 1387 osób¹⁸.

2. KOŚCIOŁY

Przed wprowadzeniem chrześcijaństwa, wzgórze w Głównych, na którym wybudowano kościół, było miejscem kultu pogańskiego. Pierwszy raz wieża kościoła w Głównych wzmiankowana była już w 1062 r. Kościół parafialny istniał w Głównych w 1577 r. i spłonął w 1662 r., lecz został odbudowany. Nową wieżę kościelną wzniesiono w 1699 r. W czasie przeprowadzonej w Głównych wizytacji w 1595 r. ze strony Ewangelickiego Synodu Słupskiego odłączona została od parafii w Głównych miejscowość Poblocie, którą przyłączono do parafii w Cecenowie, a do Głównych przyłączono miejscowość Izbica. Ludność kaszubska Głównych przez długi czas utrzymywała swoją odrębność narodową. W 1773 r. wypędzony został przez mieszkańców miejscowości pastor Petrus Szymański, który chciał wprowadzić kazania w języku niemieckim¹⁹, a nabożeństwa i kazania w języku kaszubskim odbywały się w Głównych aż do 1886 r.

Obecny kościół parafialny pochodzi z 1881 r. i wzniesiony został na miejscu poprzedniego, który został rozebrany. Fundatorami byli właściciele Głównych – Putkamerowie. Budowli wystawionej na planie krzyża nadano styl neogotycki²⁰. Obiekt

¹⁵ Por. AWUOZS, *Zd-f., Eza i b. Karta ewidencyjna pałacu w Cecenowie*, opr. H. Soja, Słupsk 1980, sygn..sygn., b.pag.; *E-ep. Park w Cecenowie*, opr. E. Szalewska, J. Rachwałd, E. Szwenk, Słupsk 1978, mps, b.sygn.,s. 1-2; E. Wiązowski, *Pałac w Cecenowie*, Głos Pomorza (1992)51, s. 8; tenże, *Ten orzeł jeszcze patrzy*, Powiat Słupski 7(2007)8-9, s. 43-45.

¹⁶ Por. B. Czerwiński, *Słupsk i okolice*, Poznań 1971, s. 30.

¹⁷ Por. F. Schulz, H.J. Wolter, *Stolp – Słupsk. Stadt...*, s. 324, 936-941; E. Wiązowski, *Wygnańia przymusowe*, Powiat Słupski 7(2007)3-4, s. 40-42; tenże, *Tworzyła się nowa społeczność*, Powiat Słupski 7(2007)1-2, s. 37-38.

¹⁸ Por. *Rocznik Diecezji Pelplińskiej* [dalej: RDP] 2002, red. T. Brzeziński, Pelplin 2002, s. 267, 272, 278.

¹⁹ Por. RDP 1995, red. K. Grajewski, Pelplin 1995, s. 272; *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej* [dalej: SDG] 1959, red. zb., Gorzów Wlkp.1959, s. 252; *Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej* [dalej: SDKK] 1977, opr. P.T. Mielczarek, Koszalin 1977, s. 186.

²⁰ Por. H. Czapla, *Informacje o kościołach*, w: *Obiekty sakralne naziemi słupskiej. Album*, red. Z. Babiary-Zych, J. Orłowska, Słupsk 2007, s. 9; J.R. Lissowski, *Pomorskie uroczyska*, Słupsk 2002, s. 45.

wymurowany z cegły i kamienia, jest orientowany, z zakończonym ścianą prostą oraz wyodrębnionym prezbiterium. Masywną, czterokondygnacyjną, zwieńczoną ostrosłupowym dachem otoczonym czterema sterczynami i krytą blachą, miedzianą wieżę o wysokości 42 m ulokowano przy prezbiterium. Dwuspadowy dach nad nawą również pokryty został w latach 1980-1981 blachą miedzianą. W kościele położono strop drewniany, kolebkowy, a okna w dwóch kondygnacjach są ostrołukowe. Chór na całej szerokości wsparty został na czterech drewnianych słupkach, a na nim umieszczono organy. Wzdłuż ścian znajdują się balkony. W kościele zachowało się oryginalne, pochodzące z końca XIX w., wyposażenie wnętrza²¹.

Ostatniego remontu świątyni dokonał ks. Tadeusz Stromski, przygotowując parafię do jubileuszu 60-lecia pracy salezjanów. Odnowiono wówczas elewację kościoła, a od wewnątrz pomalowano ściany. Wyremontowano także dzwon i zegar na wieży kościelnej oraz przeprowadzono kapitalny remont i dokonano konserwacji zabytkowych organów²². O wartości kościoła parafialnego pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Główczych decyduje przede wszystkim styl oraz wyposażenie tego obiektu. W kościele zachowała się znaczna część oryginalnego wyposażenia wnętrza pochodzącego z końca XIX w., tj.: barokowy obraz *Boże Narodzenie*, eklektyczna ambona, eklektyczny ołtarz, gotyckie empory, neobarokowa chrzcielnica, neogotyckie i neobarokowe krzesła, neogotycki prospekt organowy, neorenesansowa kasa pancerna, neorenesansowy świecznik. Szczególnie cenne są witraże kościoła główczyckiego. Wcześniej na piętrze znajdowała się mosiężna, ośmioramienna korona. Na koronie tej znajdował się orzeł. Przypuszcza się, że pochodziła ona z XVIII w. W odbudowanym w XIX w. kościele główczyckim znajdował się również kielich z 1712 r., naczynie z 1720 r., a także srebrny talerz z pięknym XVIII-wiecznym ornamentem figuralnym. W latach 70-tych XX w. uległo zniszczeniu 14 płyt nagrobnych (sześć z granitu i osiem z piaskowca), które pochodziły z XVIII i XIX w.²³.

Kościół filialny pw. św. Józefa w Izbicy zbudowany został w 1930 r. w stylu neogotyckim, z czerwonej cegły, jako obiekt nieorientowany, z zakończonym prosto, wyodrębnionym prezbiterium. Dobudowaną do nawy wieżę w niższej części wymurowano z czerwonej cegły, w wyższej z pruskiego muru i zakończono ostro, a pokryta została blachą miedzianą. Drzwi wejściowe i okna zakończone zostały łukiem półokrągłym. Wewnątrz znajduje się drewniany strop oraz chór wsparty na dwóch drewnianych słupach, a na nim organy. Świątynię tę poświęcono 19 marca 1946 r.²⁴.

²¹ Por. AWUOZS, *Karta ewidencyjna kościoła parafialnego pw. św. Piotra i Pawła w Główczych*, 1981, b. sygn., b. pag.; E. Wiązowski, *Salezjanie na Pomorzu Środkowym w latach 1945-2000*, Warszawa 2008, mps, s. 226.

²² Por. D. Dettlaff, J.P. Dettlaff, *Kościół Diecezji Pelplińskiej nasze dziedzictwo. Kirche der Diözese von Pelplin*, tłum. B. Słobodzian, t. 2, Pelplin 2010, s. 60.

²³ Por. L. Böttger, *Die Bau und Kundenkmale des Regierungs Bezirks Koslin. Herausgegeben von der Gesellschaft und Alterhumunde*, t. 2, z. 1, Kreis Stolp Stetin 1894, s.13.

²⁴ Por. D. Dettlaff, J.P. Dettlaff, *Kościóły...*, s. 60.

Po transformacji politycznej i przemianach ustrojowych w Polsce z 1989 r., dzięki staraniom duszpasterzy z Głównyc, powstały na terenie tej parafii dwa nowe kościoły filialne: jeden pod wezwaniem MB Wspomożenia Wiernych w Będzichowie, a drugi – pw. NSPJ w Szczypkowicach²⁵.

Pierwszy kościół w Stowieńcinie zbudowano w drugiej połowie XIII w. Unicestwienia fragmentów następnej, murowano-szachulcowej świątyni z XV w., dopełniły kolejne przebudowy z XVII i XVIII w. Parafia ewangelicka w Stowieńcinie należała do cyrkułu kaszubskiego, dlatego kazania w języku kaszubskim głoszone były jeszcze do 1816 r. Na skutek zagrażającej ruiny, kościół ten w 1961 r. rozebrano i na starych fundamentach, w latach 1961-1963, wybudowano nowy²⁶.

Do czasu przebudowy dach budowli kryty był w większości gontem, później pokryty został eternitem. Usunięto również ściany o konstrukcji ryglowej, zastępując je murem z cegły. Świątynia jest obiektem jednonawowym ze stropem belkowo-deskowym. Do nawy przylega wybudowana z kamienia polnego czworokątna wieża z ośmiobocznym hełmem kryta gontem. Południową i północną ścianę wieży zdobią ostrołukowe blendy z otworami okiennymi w górnych partiach, poza tym w ścianie wieży od strony drogi znajdują się dwa długie, wąskie okna. Umieszczony w wieży portal również jest ostrołukowy, uskokowy; drugie ostrołukowe wejście do świątyni znajduje się w ścianie północnej. Okna nawy i prezbiterium ze współczesnymi witrażami są również ostrołukowe. Ściany nawy i prezbiterium posiadają przypory. Do ośmiobocznego prezbiterium przylegają przybudówki, w jednej mieści się zakrystia, w drugiej kotłownia. Dachy nad nawą, prezbiterium i przybudówkami są dwuspadowe. W obecnej formie tylko wieża kościoła i jego ogólna bryła zachowały swój dawny wygląd, wewnątrz kościoła natomiast po przebudowie utraciło zabytkowy charakter; wyposażenie obiektu jest w większości współczesne²⁷.

Poza oryginalną wieżę, w kościele zachowały się: wczesnobarokowy ołtarz główny z pierwszej połowy XVII w., barokowa ambona z XVII w., dwa lichtarze z drugiej połowy XVII w., późnobarokowy lichtarz z początku XVIII w. oraz barokowa skrzynia z 1639 r.²⁸. Świątynia od 1595 do 1945 r. była zbozem protestanckim, a po przebudowie poświęcona została w 1963 r.²⁹.

²⁵ Por. Archiwum Parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Głównycach [dalej: APG], *Kronika parafii pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Głównycach 1994- 2010*, b.sygn, b.pag.; D. Dettlaff, J.P. Dettlaff, *Kościół...*, s. 63.

²⁶ Por. SDKK 1982, opr. P.T. Mielczarek, Koszalin 1982, s. 271; L. Kaliński, *Rodzina Salezjańska w Polsce*, Warszawa 1998, s. 260.; D. Dettlaff, J.P. Dettlaff, *Kościół...*, s. 76.

²⁷ Por. AWUOZS, *Karta ewidencyjna kościoła parafialnego pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Stowieńcinie*, 1980, b.sygn., b.pag.

²⁸ Por. RDP 1995, s. 279.

²⁹ Por. *Schematyzm Diecezji Koszalińsko – Kołobrzeskiej* [dalej: SDKK] 1987, opr. P.T. Mielczarek, Koszalin 1987. s. 238.

Kościół filialny pw. św. Jana Bosko w Rzehcinie, parafia Stowięcino, powstał w wyniku połączenia i adaptacji na cele sakralne dwóch mieszkań, tzw. „bliźniaków”. Budynek ten w 1990 r. przejął od Agencji Rolnej Skarbu Państwa ks. Jan Jermak, jego też staraniem obiekt dostosowany został do sprawowania eucharystii. Błogosławieństwa kościoła dokonał natomiast podczas dokonywanej wizytacji w lutym 1998 r. bp pomocniczy diecezji pelplińskiej Piotr Krupa³⁰.

Salezjanie ze Stowięcina odeszli, ale jako widzialny ślad ich wieloletniej obecności w parafii pozostał pomnik założyciela Zgromadzenia Salezjańskiego. Inicjatorem budowy pomnika św. Jana Bosko w Stowięcinie był ks. Arkadiusz Dąbrowski, jednak młodzież pracująca z tej parafii sama podsunęła mu tę myśl, by był to jej dar i sama zbierała fundusze. Młodzieży pomagali starsi. Głaz na cokół przywieziono z lasu i wyryto na nim napis stanowiący naczelne hasło ks. Bosko „Daj mi dusze...”, a z drugiej strony postumentu umieszczono tekst: „Dar młodzieży 1981”. Wszystko to zanotowano w dokumencie, który włożono w specjalnie do tego celu przygotowany otwór, zanim dwumetrowa statua, wykonana przez artystę plastyka Bolesława Gilewicza z Koszalina, osadzona została na dwumetrowym cokole „Roku Pańskiego 1981 w miesiącu wrześniu, gdy Ojcem Świętym był rodak Jan Paweł II, biskupem diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej Ignacy Jeź, Inspektorią św. Wojciecha zarządzał ks. Henryk Jacenciuik, dziekanem i dyrektorem wspólnoty był ks. Ignacy Czarnota, proboszczem parafii Stowięcino ks. Arkadiusz Dąbrowski. W 80. rocznicę rozpoczęcia działalności Salezjanów w Polsce i 30. rocznicę pracy w Stowięcinie, młodzież parafii w darze i hołdzie swojemu patronowi i wychowawcy, ten pomnik funduje, podejmując troskę o: Świętość, Mądrość, Zdrowie. Ks. Arkadiusz Dąbrowski, Bolesław Gilewicz, Zdzisław Drywa. Stowięcino, w dniu Imienia NMP 12 IX 1981 roku”. Poświęcenia dokonał 27 września tego samego roku ks. insp. H. Jacenciuik³¹.

Wzmianka o pierwszym kościele w Cecenowie pochodzi z 1590 r., kiedy to w trakcie wizytacji kościelnej miejscowość Poblócie przydzielona została do ewangelickiej parafii w Cecenowie. Parafię tę w 1710 r. nazywano mniejszą parafią dystryktu kaszubskiego, bowiem w jej skład wchodziły tylko dwie wsie. Kościół w Cecenowie posiadał kiedyś zbiór kazań w języku kaszubskim. W miejscu starego kościoła, który miał konstrukcję szkieletową, wybudowany został w latach 1866-1867 nowy. Był to obiekt neogotycki, murowany z cegły, orientowany, z wyodrębnionym prezbiterium zakończonym trójbocznie. Od strony zachodniej trzykondygnacyjną wieżę zwieńczono dachem w kształcie wielobocznego ostrosłupa i pokryto blachą. Dwuspadowy dach nad świątynią pokryto dachówką ceramiczną. Obiekt wyposażony został w drzwi i ułożone w dwu rzędach okna ostrołukowe oraz drewniany, belkowany sufit. Empory rozmieszczone na całej szerokości ko-

³⁰ Por. Archiwum Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii św. Wojciecha z siedzibą w Pile [dalej: ASIP], T. *Stowięcino*, b. sygn., b. pag.

³¹ Por. E. Wiązowski, *W duchu św. Jana Bosko*, Gość Niedzielny 71(1994)10, s. 2.

ścioła wsparto na dwu drewnianych słupkach. Z przeszłości pozostała zabytkowa marmurowa chrzcielnica z 1872 r. w kształcie kielicha i pięć witraży figuralnych z czasu powstania kościoła. Kubatura obiektu wynosi 1227,3m³, a powierzchnia użytkowa 245,46m²³². Kościół, poświęcony 4 listopada 1945 r., do 1952 r. obsługiwali duszpasterze z Główczyce, a następnie – zanim w Cecenowie w 1959 r. zaczął funkcjonować wikariat samodzielny – od 1950 r. salezjanie ze Stowięcina³³.

W Pobłociu wybudowany został po zrywie solidarnościowym kościół pw. Św. Wojciecha. Jego powierzchnia wynosi 324m², a kubatura około 1940m³. Jest to obiekt jednokondygnacyjny z chórem. Wysokość nawy ma 5 m. Kościół wyróżnia od innych budowli istniejących w miejscowości ozdobny fronton oraz skośne przedłużenie dachu³⁴. Kościół pw. MB Różańcowej w Wolini, również parafia Cecenowo, wybudowany został w tym samym okresie. Powierzchnia obiektu wynosi 218m², kubatura zaś około 1074m³. Wysokość nawy ma 4,5 m, wewnątrz nie ma chóru³⁵.

3. PRZEJMOWANIE PARAFII PRZEZ SALEZJANÓW ORAZ PERSONEL DUSZPASTERSKI

Parafię pw. Św. Piotra i Pawła w Główczykach od maja 1946 r. do grudnia 1949 r. obsługiwali oblaci: ks. Józef Gołąbek, a następnie ks. Piotr Purgoł. Zastępczo administrował parafią w Główczykach ks. Wojciech Malinowski, proboszcz parafii Zagórzycy³⁶. W lutym 1950 r. posługę duszpasterską pełnił również jezuita, o. Stanisław Mirek, ale po trzech tygodniach pracy został aresztowany za działalność w Armii Krajowej. Salezjanin, ks. Zygmunt Kęsy, przejął tę parafię na polecenie władz duchownych 22 marca 1950 r.³⁷. W obrębie parafii znajdowały się wówczas: Główczyce, Będzichowo – 7 km, Ciemino – 3 km, Izbi-ca – 10 km, Klęcino – 2 km, Równo – 3 km, Rumsko – 4 km, Ruszcze – 6 km, Siodłonie – 5 km, Skórzyno – 2 km, Szczypkowice – 5 km, Warblino – 4 km, Wielka Wieś – 6,5 km, Wykosowo – 6 km. Liczba wiernych wynosiła natomiast 1917, a w 1959 r. – 2327. Pierwotnie do parafii Główczyce należały również miejscowości, które znalazły się później w obrębie wydzielonych z niej parafii Stowięcino i Cecenowo³⁸. Wg wykazu z 1995 r. do parafii główczyckiej należał jesz-

³² Por. AWUOZS, *Ezab. Karta ewidencyjna kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP w Cecenowie*, 1982, b. sygn., b. pag.; SDKK 1982, s. 261; SDKK 1977, opr. P.T. Mielczarek, Koszalin 1977, s. 182.

³³ Por. SDG 1959, s. 238; SDKK 1987, s. 226-228; A. Świda, *Problem parafii salezjańskich na Ziemiach Odzyskanych*, Łódź 1972, mps, s. 107; D. Detlaff, J.P. Detlaff, *Kościóły...*, s. 154.

³⁴ Por. D. Detlaff, J.P. Detlaff, *Kościóły...*, s. 156.

³⁵ Por. ASIP, T. *Cecenowo*, b. sygn., b. pag.; D. Detlaff, J.P. Detlaff, *Kościóły...*, s. 157.

³⁶ Por. APG, *Kronika parafii...*, b. pag.

³⁷ Por. J. Pietrzykowski, *Obecność Salezjanów Inspektorii św. Stanisława Kostki na Ziemiach Odzyskanych*, Kutno 1980, s. 132.

³⁸ Por. SDG 1959, s. 232.

cze oddalony o 1 km Zgierz³⁹. Przejmując w 1950 r. kościół parafialny oraz kościoły filialne w parafii, ks. Zygmunt Kąsy zastał obiekty te dostosowane do sprawowania liturgii katolickiej, bowiem kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła poświęcony został dużo wcześniej, bo 24 lutego 1946 r.⁴⁰.

Tabela 1. Chronologiczny wykaz salezjanów pełniących urząd wikariuszy samodzielnych oraz proboszczów i dyrektorów wspólnoty zakonnej Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Główczych w latach 1945-2010.

IMIĘ I NAZWISKO	OKRES PIASTOWANIA URZĘDU	UWAGI
1. ks. Zygmunt Kąsy	26 czerwca 1950 - 29 września 1959	samodzielny wikariusz 1950-1951, proboszcz 1951-1959 † 11 lipca 1994 r. w Gdyni
2. ks. Józef Walawski	29 września 1959 - 14 lutego 1966	proboszcz † 28 września 1990 r. w Łodzi
3. ks. Hieronim Pixa	14 lutego 1966 - 26 czerwca 1966	proboszcz † 26 września 1995 r. w Oświęcimiu
4. ks. Jan Bujalski	29 czerwca 1966 - 1 sierpnia 1970	proboszcz
5. ks. Jan Laśkiewicz	1 sierpnia 1970 - 1 sierpnia 1976	proboszcz, wicedziekan dekanatu Łupawa † 6 marca 1988 r. w Łodzi
6. ks. Ignacy Czarnota	1 sierpnia 1976 - 14 sierpnia 1983	proboszcz i dyrektor wspólnoty zakonnej † 29 listopada 1996 r. w Słupcy
7. ks. Franciszek Warniewski	14 sierpnia 1983 - 16 lipca 1984	proboszcz i dyrektor wspólnoty zakonnej
8. ks. Gustaw Zając	16 lipca 1984 - 1 sierpnia 1991	proboszcz i dyrektor wspólnoty zakonnej † 15 lutego 2001 r. w Szczecinie
9. ks. Lesław Głuchowski	1 sierpnia 1991 - 2 czerwca 2000	proboszcz i dyrektor wspólnoty zakonnej
10. ks. Jacek Jaszewski	25 czerwca 2000 - lipca 2006	proboszcz i dyrektor wspólnoty zakonnej
11. ks. Tadeusz Stromski	od lipca 2006	proboszcz, nadal piastuje urząd

Źródło: ASIP, T. *Główczyce*, b.sygn., b.pag.; APG, *Kronika parafii...*, b. pag.; A. Świda, *Problemy parafii salezjańskich...*, s. 97-98; L. Kaliński, *Rodzina Salezjańska...*, s. 235-236; SDKK 1987, s. 234; J. Wąsowicz, *Absolwenci WSD TS w Łądzie jako duszpasterze i wychowawcy młodzieży, w: 50 lat Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą 1952-2002. Księga jubileuszowa*, red. M.T. Chmielewski, Łądz 2002, s. 269-274; J. Pietrzykowski, *Obecność Salezjanów...*, s. 96; tenże, *Salezjanie w Polsce 1945-1989*, Warszawa 2007, s. 508-510; E. Wiązwowski, *Salezjanie na Pomorzu Środkowym...*, s. 154-156; tenże, *Główczyce...*, s. 42.

³⁹ Por. RDP 1995, s. 273; RDP 2002, s. 10.

⁴⁰ Por. SDKK 1987, s. 232.

Proboszczom pomagali inni księża salezjanie, niektórzy z nich pełnili funkcję wikariuszy parafialnych, inni prefektów, katechetów czy administratorów wspólnoty i byli to: ks. Henryk Frączek 1957-1958 († 11 lipca 1991 r. w Kutnie); ks. Alfred Piotrowicz 1958-1959 († 8 listopada 1977 r. w Warszawie); ks. Tadeusz Rusiniak 1958-1959, 1966-1970 († 25 listopada 1988 r. w Trzcinnej); ks. Józef Sawicki 1959-1960; ks. Jan Majewski 1960-1961; ks. Jan Awsiukiewicz 1961-1962; ks. Ignacy Pływaczyk 1962-1963 († 14 listopada 1991 r. w Czaplinku); ks. Stanisław Szmidt 1963-1964; ks. Stanisław Kucharewicz 1964-1968 († 11 września 1984 r. w Rumi); ks. Stanisław Szoka 1964-1966, 1981-1982 († 28 lipca 1993 r. w Szczuczynie, Białoruś); ks. Tadeusz Podołowski 1968-1974 († 4 stycznia 2000 r. w Rumi), ks. Mieczysław Woźniak 1971-1972; ks. Andrzej Zdzieborski 1972-1976; ks. Kazimierz Lewandowski 1974-1977, ks. Marian Leśniak 1976-1981 († 28 października 1987 r. w Boleszkowicach), ks. Jan Czechowicz 1977-1983 († 1 lutego 2002 r. w Rzepczynie); ks. Franciszek Roslan 1982-1991; ks. Gwidon Ekert 1983-1987; ks. Feliks Łobos 1987-1991; ks. Mirosław Formela 1991-1993; ks. Kazimierz Machnikowski 1992-1995; ks. Tadeusz Stromski 1993-1998; ks. Wiesław Jaworski 1994-1996; ks. Zenon Mach 1996-1997; ks. Czesław Chmielewski 1998-1999; ks. Czesław Nenikowki 1998-2000; ks. Janusz Tokarczyk 1999-2001, ks. Piotr Kowalkowski 2000-2007, ks. Piotr Przyborski 2001-2004, ks. Zdzisław Toll 2002-2004, ks. Leszek Głowczyński 2004-2006, ks. Leszek Pałac 2006-2008, ks. Grzegorz Stępiak 2007-2009 i ponownie od 2010, ks. Jerzy Czaja 2008-2010 oraz ks. Jerzy Szurgot od 2010.

W latach 1952-2003 pracę kapłanów wspierało ponadto 17 alumnów odbywających w Głowczycach praktykę duszpastersko-pedagogiczną. Spośród nich święcenia kapłańskie przyjęli i w Zgromadzeniu Salezjańskim pozostali: ks. Henryk Jendryczka, ks. Ryszard Ukleja, ks. Stanisław Szmidt, ks. Arkadiusz Dąbrowski, ks. Marian Leśniak, ks. Józef Ziółkiewicz i ks. Krzysztof Szynkowski. W posłudze duszpasterskiej nie bez znaczenia była również pomoc kierowanych do Głowczyc przez przełożonych inspektorialnych koadiutorów (braci zakonnych), a byli to: ko. Franciszek Niemierka 1966-1967, ko. Stanisław Boruch 1967-1970, ko. Bogusław Brzosko 1976-1978 († 22 lutego 1988 r. w Lutomiersku), ko. Stanisław Nowogrodzki 1980-1988, ko. Stanisław Łapiński 1992-1993. Pełnili oni najczęściej funkcję kościelnych oraz zajmowali się pracami gospodarczymi⁴¹.

Kościół pw. św. Stanisława BM w Stowięcinie, w Schematyzmie z 1949 r. ujęty został jako odrębna placówka z 711 wiernymi, administrowana przez duszpasterza z Głowczyc⁴². Wg akt archiwalnych Zgromadzenia Salezjańskiego, ko-

⁴¹ Por. A. Świda, *Problem parafii salezjańskich...*, s. 97-98; E. Wiązowski, *Głowczyce...*, s. 42.

⁴² Por. *Schematyzm Administracji Apostolskiej Kamińskiej, Lubuskiej i Pralatury Pilskiej 1949. Gorzów Wlkp. 1949* [dalej: SAG 1949], s. 211.

ściół w Stowięcinie obsługiwany był przez księży z Główczy. W porozumieniu z dziekanem słujskim ks. Karolem Chmielewskim ustalono, że Stowięcino posiadające 1300 mieszkańców powinno stać się samodzielną placówką, a Cecenowo jego filią. Nominację na wikariusza współpracownika kościoła św. Ottona w Słupsku z rezydencją w Stowięcinie otrzymał ks. Zygfryd Raiter z kurii gorzowskiej 30 sierpnia 1952 r. Wkrótce dekretem z 5 grudnia 1952 r. przejął również jurysdykcję nad Cecenowem⁴³.

W 1949 r. do przynależnej kanonicznie parafii św. Ottona w Słupsku placówki duszpasterskiej w Stowięcinie należało Stowięcino, odległa o 5 km Dargoleza i Gałkowo – 3 km, Górzyno – 3 km, Górzyno Wieś – 1 km, Gorzysław – 5 km, Michałowo – 3 km, Podole Wielkie – 2 km, Prebędowo – 6 km, Reksin – 4 km i Szczelewo 3 km⁴⁴. W Schematyzmie z 1959 roku jako przynależne do Stowięcina wykazane są również miejscowości: Cecenowo – 11 km, Gostkowo – 2,4 km, Michnowo – 2 km, Rzechcino – 4 km, Szelewo 2,2 km, Wolina – 9 km, Radosław – 3 km⁴⁵.

Tabela 2. Chronologiczny wykaz salezjanów proboszczów i wikariuszy samodzielnych parafii pw. św. Stanisława BM Stowięcinie w latach 1952-1998

IMIĘ I NAZWISKO	OKRES PIASTOWANIA URZĘDU	UWAGI
1. ks. Zygfryd Józef Raiter	1952-1959	samodzielny wikariusz, † 27 czerwca 2000 r. w Płocku
2. ks. Alfred Piotrowicz	1959-1971	samodzielny wikariusz, od 1 stycznia 1968 proboszcz, † 8 listopada 1977 r. w Warszawie
3. ks. Józef Żak	1971-1979	proboszcz
4. ks. Arkadiusz Dąbrowski	1979-1987	proboszcz
5. ks. Jan Jermak	1987-1995	proboszcz
6. ks. Bogusław Dyś	1995-1998	proboszcz, przekazał parafię diec. pelplińskiej

Źródło: ASIP, T. *Stowięcino*, b. sygn., b. pag.; Archiwum Parafii św. Stanisława BM w Stowięcinie, *Ogłoszenia parafialne 1950-1998*, b. sygn., b. pag.; L. Kaliński, *Rodzina Salezjańska...*, s. 260; SDKK 1987, s. 238; E. Wiązowski, *Salezjanie na Pomorzu Środkowym...*, s. 163-164.

⁴³ Por. A. Świda, *Problem parafii salezjańskich...*, s. 105.

⁴⁴ Por. SAG 1949, s. 211.

⁴⁵ Por. SDG 1959, s. 238.

Posługę duszpasterską proboszczów wspierali inni kapłani ze Zgromadzenia Salezjańskiego: ks. Henryk Frączek 1958-1960 oraz 1967-1968 († 11 sierpnia 1991 r. w Kutnie), ks. Tadeusz Malawski 1962-1963 († 21 czerwca 2005 r. w Swobnicy), ks. Zdzisław Kasprzak 1963-1964 († 15 sierpnia 1966 r. w Zakopanem), ks. Marian Barzowski 1964-1966, ks. Józef Urbanek 1966-1967 i 1970-1971, ks. Józef Żak 1967-1969 oraz ks. Tadeusz Rusiniak 1971-1972. Asystencję odbywało w Stowięcinie również 17 kleryków salezjańskich, spośród których później w zgromadzeniu pozostali: ks. Roman Rak 1953-1954, ks. Stanisław Trus 1954-1955, ks. Władysław Ciszewski 1957-1958, ks. Stanisław Sadowski 1961-1962, ks. Stanisław Bogdański 1962-1963, ks. Stanisław Ługowski 1964-1966 i ks. Stanisław Warszawski 1964-1966⁴⁶.

Cecenowo, analogicznie jak Stowięcino, w Schematyzmie Administracji Gorzowskiej z 1949 r. figurowało jako odrębna placówka duszpasterska licząca 902 parafian, która kanonicznie przynależała do parafii pw. św. Ottona w Słupsku, obsługiwana była przez duszpasterza z Główczyca. Placówka ta obejmowała miejscowości: Cecenowo, Poblocie oraz Wilinię⁴⁷. Była ona liczebnie mniejsza od Stowięcina, w 1959 r. bowiem zamieszkiwało w niej tylko 1000 wiernych i została włączona do samodzielnego wikariatu w Stowięcinie. W 1958 r. Kuria Gorzowska, na skutek prośby parafian, zwróciła się do inspektoratu łódzkiego z prośbą o samodzielnego wikariusza dla Cecenowa. Na to stanowisko wyznaczony został ks. Henryk Frączek, miał on być wikariuszem w Stowięcinie z rezydencją w Cecenowie. Ks. Świda pisze, że przez osiem lat Cecenowo obsługiwane było przez personel duszpasterski ze Stowięcina, zaś od 1960 r. ks. Frączek usamodzielniał je⁴⁸. W Schematyzmie z 1969 r., analogicznie jak w Schematyzmie z 1959 r., teren placówki w Cecenowie zaliczony został do Stowięcina⁴⁹. Od 1959 r. istniał jednak w Cecenowie wikariat samodzielny, od tego samego roku również prowadzono odrębne księgi metrykalne: chrztów, ślubów i zmarłych⁵⁰.

⁴⁶ Por. E. Wiązowski, *Parafia w Stowięcinie...*, s. 12.

⁴⁷ Por. SAG 1949, s. 200-201.

⁴⁸ Por. A. Świda, *Problem parafii salezjańskich...*, s. 106-107.

⁴⁹ Por. SDG 1969, s. 245.

⁵⁰ Por. SDKK 1987, s. 226, 228.

Tabela 3. Chronologiczny wykaz proboszczów i wikariuszy samodzielnych w parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Cecenowie w latach 1959-1998

IMIĘ I NAZWISKO	OKRES PIASTOWANIA URZĘDU	UWAGI
1. ks. Henryk Frączek	1959-1962	wikariusz samodzielny, † 11 lipca 1991 r. w Kutnie
2. ks. Leonard Rynkun	1962-1965	wikariusz samodzielny, † 26 lipca 2008 r. w Olsztynie
3. ks. Ludwik Karczewski	1965-1969	wikariusz samodzielny, † 13 listopada 1990 r. w Rumi
4. ks. Tadeusz Maławski	1969-1972	wikariusz samodzielny, † 21 czerwca 2005 r. w Swobnicy
5. ks. Henryk Ignaczewski	1972-1974	wikariusz samodzielny, od października 1973 proboszcz
6. ks. Tadeusz Dębicki	1974-1978	proboszcz, † 7 kwietnia 2000 r. w Łodzi
7. ks. Izydor Sadowski	1978-1984	proboszcz
8. ks. Stanisław Szoka	1984-1989	proboszcz, † 28 lipca 1993 r. w salezjańskiej Szczuczynie, Białoruś
9. ks. Zdzisław Toll	1990-1998	proboszcz, przekazał parafię diec. Pelplińskiej

Źródło: ASIP, T. Cecenowo, b. pag.; APC, *Ogłoszenia parafialne 1950-1998*, b. sygn., b. pag.; L. Kaliński, *Rodzina Salezjańska...*, s. 228; E. Wiązowski, *Salezjanie na Pomorzu Środkowym...*, s. 152-153.

Ponadto pomocą duszpasterską służyli: ks. Edward Jarliński 1968-1974 († 11 czerwca 1976 r. w Czerwińsku) oraz ks. Czesław Chmielewski 1995-1998. W latach 1986-1987 praktykę pedagogiczno-duszpasterską odbywał tu również kl. Andrzej Panachida, który po przyjęciu święceń kapłańskich udał się na misje do Afryki. W 1974 r. pracował w parafii również ko. Bogusław Brzosko⁵¹.

Po II wojnie światowej parafie wraz z kościołami w Główczych, Stowięcinie i w Cecenowie znajdowały się w granicach ustanowionej 15 sierpnia 1945 r. przez ówczesnego Prymasa Polski kard. Augusta Hlonda administracji apostołskiej kamieńskiej, lubuskiej i prałatury pilskiej – przekształconej w 1951 r. w ordynariat gorzowski – nazywany potocznie diecezją gorzowską. Następnie, na mocy

⁵¹ Por. E. Wiązowski, *Ten orzeł jeszcze patrzy...*, s. 45.

bulli papieża Pawła VI z 28 czerwca 1972 r. *Episcoporum Poloniae coetus*, weszły w skład wydzielonej z tegoż ordynariatu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, a po ogłoszeniu 25 marca 1992 r. bulli Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae Populus* – znalazły się w diecezji pelplińskiej⁵². Salezjanie ze wszystkich 3 placówek początkowo należeli do wspólnoty Świętej Rodziny w Słupsku, następnie 7 lipca 1977 r. został erygowany dom zakonny Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Główczych i odtąd proboszczowie tej parafii pełnili również funkcję dyrektorów, którym podlegali także współbracia z Cecenowa i Stowięcina. W lipcu 2006 r. salezjanów z Główczych ponownie przyłączono do wspólnoty salezjańskiej w Słupsku.

We wszystkich trzech parafiach starano się o pielęgnowanie życia sakramentalnego, regularne sprawowanie niedzielnej, świątecznej i codziennej Eucharystii, szerzono nabożeństwa do głównych patronów Zgromadzenia Salezjańskiego. W każdej z parafii istniał Żywy Różaniec oraz grupy ministranckie.

W Główczych ponadto ks. Kazimierz Lewandowski założył Ruch Światło-Życie i już pod koniec lat 70-tych XX w. oazowiczki z Główczych wyjeżdżały na rekolekcje do Krościenka. Na potrzeby Ruchu Światło-Życie, na przełomie lat 80-tych i 90-tych XX w., obok plebanii wystawiono również specjalny budynek i podczas wakacji letnich urządzano w nim rekolekcje dla młodzieży oazowej z Inspektorii pw. św. Wojciecha. W III Rzeczypospolitej nastąpił proces zanikania grup oazowych, tak też stało się w Główczych, gdzie Ruch Światło-Życie niemalże przestał istnieć. Ponownie odrodził się dzięki ogromnemu zaangażowaniu i wysiłkowi ks. Janusza Tokarczyka i w grudniu 1999 r. wspólnota oazowa liczyła 28 osób.

Ks. Czesław Nenikowski założył w Główczych drużynę Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. W omawianych parafiach młodzież gromadziła się w oratoriach, w Główczych tej formy pracy z młodzieżą nigdy nie zaniechano⁵³. Efektem duszpasterskiej działalności salezjanów w omawianych parafiach były również miejscowe powołania: 2 księży salezjanów oraz 2 siostry zakonne – w tym 1 salezjanka z parafii Główczyce; natomiast 1 salezjanin i 6 zakonnic z parafii Stowięcino.

PODSUMOWANIE

W latach 1950-2010 parafię w Główczych, w imieniu Zgromadzenia Salezjańskiego, obsługiwało 11 proboszczów. Z parafii tej w 1952 r. wydzielono placówkę duszpasterską w Stowięcinie, a z niej w 1959 r. placówkę duszpasterską pw. Wniebowzięcia NMP w Cecenowie. Formalne ustanowienie odrębnej parafii

⁵² Por. RDP 1995, s. 272; E. Wiązowski, *Główczyce...*, s. 40-42.

⁵³ Por. APG, *Kronika parafii...*, b. pag.

w Stowięcinie nastąpiło dopiero 25 stycznia 1968 r., a w Cecenowie 2 października 1973 r. Najpierw w charakterze samodzielnych wikariuszy, a po erygowaniu parafii w charakterze proboszczów parafią Stowięcino zarządzało 6, a parafią Cecenowo 9 salezjanów. Personel pomocniczy w Główczytach stanowiło 35 kapłanów ze Zgromadzenia Salezjańskiego, w Stowięcinie 7, a w Cecenowie 2. Praktykę pedagogiczno-duszpasterską w Główczytach odbywało 16 kleryków asystentów, w Stowięcinie 17, a w Cecenowie 1. Ponadto, do pomocy duszpasterzom z Główczytach skierowano 5 koadiutorów, a do Cecenowa 1. Ostatecznie salezjanie pozostali tylko w Główczytach, natomiast parafie Cecenowo i Stowięcino w 1998 r. przekazano diecezji pelplińskiej. We wszystkich trzech parafiach istniały róże Żywego Różańca, salezjanie prowadzili grupy ministranckie, schole lub zespoły młodzieżowe, a w Główczytach prężnie rozwijał się ponadto Ruch Światło-Życie.

SALESIANS IN GŁÓWCZYCE (1950-2010), IN STOWIĘCINO (1951-1998)
AND IN CECENOWO (1959-1998)

Summary

The years 1950-2010 saw 11 parish priests in Główczyce, working on behalf of the Salesian Society. In 1952, a chaplaincy was formed in Stowięcino out of the Główczyce parish which in turn gave rise to the Assumption of Our Lady chaplaincy in Cecenowo in 1959. Due to the anticlerical policy of the state, a separate parish was only established in Stowięcino on 25 January 1968, and in Cecenowo on 2 October 1973. The Stowięcino parish saw 6, and the Cecenowo parish, 9 Salesians, who were first autonomous curates and then parish priests (after the establishing of the parishes). Główczyce had 35 assistant priests from the Salesian Society, Stowięcino 7, and Cecenowo 2. There were 16 seminarians doing their pedagogical and pastoral practice in Główczyce, 17 in Stowięcino, and 1 in Cecenowo. Additionally, 5 coadjutors were sent to Główczyce and 1 to Cecenowo to assist local priests. Eventually, the Salesians remained only in Główczyce, while the parishes in Cecenowo and Stowięcino were handed over to the Pelplin diocese. In all three parishes, there were groups of the Living Rosary, groups of altar servers, choirs or youth music bands, and oratories for children and young people. Moreover, the Light-Life Movement developed there rapidly.

Keywords: Salesians, pastoral work, parish, priest, Główczyce, Stowięcino, Cecenowo

Nota o Autorze: Eugeniusz Grzegorz Wiązowski – dr historii, absolwent Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW w Warszawie; mgr teologii – absolwent Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu. Autor kilkuset artykułów w miesięcznikach, dwutygodnikach i dziennikach ogólnopolskich, regionalnych oraz lokalnych. Obszar zainteresowań naukowo-badawczych: historia nowożytna, historia Kościoła, socjologia, teologia, filozofia.

Słowa kluczowe: salezjanie, duszpasterstwo, parafia, ksiądz, Główczyce, Stowięcino, Cecenowo

